

ČESKO-RAKOUSKÉ SETKÁVÁNÍ S DUŠÍ DŘEVA

Žadatel:
Svazek obcí středního Pootaví
Husovo nám. 5
387 11 Katovice
Česká republika - Jihočeský kraj

Partner:
Bauernmöbelmuseum Hirschbach
Museumsweg 7
4242 Hirschbach im Mühlkreis
Österreich - Oberösterreich

O projektu:
Projekt byl zaměřen na vzájemné poznávání prostřednictvím uměleckých zážitků, týkajících se zpracování a využívání dřeva, které znaly už generace před námi po obou stranách hranice. Chtěli jsme se s partnery navzájem podělit o zručnost našich předků. Dřevo jako přírodní materiál má svoji duši, která mu zůstane i po přeměně na užitkový předmět, zvláště pokud ladí s geniem loci místa. Krása takových předmětů potěší celé generace. Zůstává v nich otisk řemeslné zručnosti i kousek srdce jejich výrobců. Tyto hodnoty chceme navzájem sdílet a zachovávat pro další generace.

SVAZEK OBCÍ STŘEDNÍHO POOTAVÍ

Svazek byl založen v roce 1999. V současné době má 18 členských obcí. Ty najdeme z části v zalesněném Pošumaví a z části v malebném údolí řeky Otavy. Celé střední Pootaví se rozkládá na území bývalého Prácheňského kraje, dnes na pomezí dvou krajů – Jihočeského a Plzeňského. Oba kraje přirozeně propojuje řeka Otava, která tvoří osu území bohatého na tradice a drobné sakrální památky v krajině. Tento historický odkaz byl prostřednictvím svazku po řadu let obnovován a restaurován. Do současné doby bylo opraveno 35 kaplí, kapliček a božích muk a 33 křížků. Svazek byl též iniciátorem vzniku dvou regionálních muzeí a položil základy Otavské cyklostezce. V poslední době podporuje úpravu veřejných prostranství ve členských obcích, která budou nově zdobit dřevěné sochy, vytvořené umělci v rámci projektu.

www.strednipootavi.cz

BAUERNMÖBELMUSEUM HIRSCHBACH

(Muzeum selského nábytku v Hirschbachu)

Začátkem 19. století vzniklo v Hirschbachu malé centrum výroby selského nábytku. Místní truhláři a tesaři vyráběli v zimních měsících nábytek a jejich ženy a dcery ho zdobily malbami. Poznávacím znamením nábytku jsou intenzivní barvy, nalepené nebo přemalované papírové obrázky, červeně zdobené řezby ve tvaru rokaje, malba na dýhu, nepravé intarzie a tzv. hirschbašské kytice.

Skvostný selský nábytek dosáhl pod názvem „Hirschbašský selský nábytek“ světového věhlasu a zůstává dodnes vyhledávaným sběratelským objektem. V roce 1991 byl založen spolek „Přátelé Hirschbašského nábytku“, který čítá dnes okolo 500 členů. Ten v roce 1992 otevřel v bývalém mlýně Edlmühle Hirschbašské Bauernmöbelmuseum.

V devíti výstavních místnostech ve dvou podlažích naleznou návštěvníci mnohem více než vlastních 90 vzácných exponátů. Pozornost je zde věnována také oblasti bydlení a sociálním poměrům tehdejších obyvatel. Můžeme zde poznávat pestrobarevný Hirschbašský nábytek, který byl vyroben mezi léty 1780 a 1860.

www.museum-hirschbach.at

Hirschbach im Mühlkreis, kterému se říká „bylinková obec“, má 1 189 obyvatel a leží v nadmořské výšce od 638 do 844 m. Proslavil jej nejen nábytek, ale i horské byliny, které se zde pěstují v nadmořské výšce 800 m. Za viděnou stojí určitě bylinková pyramida, která stojí proti budově muzea. Zde kvetou a voní od dubna do října různé léčivé byliny a koření.

Hned vedle muzea stojí bylinková stodola, která je centrem pořádání zajímavých bylinkářských kurzů a seminářů.

1. DŘEVOSOCHAŘSKÝ VÍKEND

KRTY-HRADEC

Obec Krty-Hradec vznikla spojením dvou obcí v roce 1997. Leží v nadmořské výšce 431 m. Protéká jí jeden z levostranných přítoků řeky Otavy, potok Kolčavka, na němž jsou přímo v obci situovány dva rybníky: na pravém břehu menšího z nich, Veského rybníka, se rozkládá místní část Krty, zatímco Hradec leží po levé straně níže položeného a většího Hradeckého rybníka.

První písemný zápis o existenci obce Krty se objevuje v Deskách zemských roku 1243, o Hradci je první písemná zmínka až roku 1569 v urbáři strakonického panství. Spojení těchto dvou obcí vytváří kouzelnou harmonii v krajině.

Jezuita a český vlastenec Bohuslav Balbín (1621–1688) ve svém díle „Rozmanitosti z historie Království českého“, popisuje léčivý pramen, který byl vykopán pod vedením a na příkaz anděla u vsi Krtů. Je to dodnes relativně silný pramen s celkem konstantní celoroční teplotou kolem 10°C. Nikdy, ani za největších mrazů, nezamrzá. Studánka se jmenuje Bělíčka, na přelomu 17. a 18. století nad ní byla postavena boží muka, která tvoří významný krajínotvorný prvek a jsou kulturní památkou.

Další památky na území obce: návesní kaple sv. Jana Nepomuckého v Krtech. V obci žije v současnosti 133 obyvatel.

Z historie obce byly vybrány následující motivy pro umělecké řezbáře při 1. Dřevosochařském víkendu:

Sv. Jan Nepomucký (Stanislav Navrátil)

Anděl (Edita Hrbková)

Vodník (Ladislav Skrbek)

2. DŘEVOSOCHAŘSKÝ VÍKEND

KLADRUBY

Ves Kladruby je prastarého původu. První písemná zmínka o obci je z roku 1405. Jméno obce pochází od toho, že se zde lidé živili rubáním klád – byli kladrubci (dřevorubci). Obec leží v nadmořské výšce 460 m a dnes v ní žije 148 obyvatel.

V obci byla odedávna vodní tvrz, která patřila rytířským rodům. V 18. století zde rytířský rod Tascheků postavil zámek. Nejpopulárnější z tohoto rodu byl Carl Ritter von Taschek. Byl hodně vzdělaný a působil jako diplomat v Číně. Pod vlivem orientální kultury ozdobil Kladruby ojedinělým zámeckým parkem a má také na svědomí zrození draka v Kladrubech. Drak se usadil přímo ve zdi zámeckého parku, odkud pohlíží na šumavské vrcholy. Dá se předpokládat, že s délkou 20 m a výškou 5 m se jedná o největšího draka v České republice. Stal se symbolem obce. Drak je také maskotem velmi aktivního hasičského sboru, jehož patronem je sv. Florián.

Památky na území obce: zámecký park se zbytky vodní tvrže, raně barokní Poutní kaple Nejsvětější Trojice.

Z historie obce byly vybrány následující motivy pro umělecké řezbáře při 2. Dřevosochařském víkendu:

Anděl (Edita Hrbková)

Sv. Florián (Stanislav Navrátil)

Líhnoucí se drak (Ladislav Skrbek)

3. DŘEVOSOCHAŘSKÝ VÍKEND

HORNÍ POŘÍČÍ

Obec leží v nadmořské výšce 412 m přímo na březích dříve zlatonosné řeky Otavy. Vznikla sloučením obcí Horní a Dolní Poříčí, které byly založeny jako osady rýžovníků zlata. První písemná zmínka o nich je z roku 1315. Obě obce byly převážně zemědělské, lidé se zde živilí také lovem ryb a perlorodek. Perly z Pootaví byly mnohem více ceněny než perly orientální. Ještě před 2. světovou válkou byla Otava tak čistá, že byla plná ryb a perlorodek. V 60. letech dvacátého století perlorodka ve zdejších vodách zcela vyhynula. V obci byly dva vodní mlýny, oba ukončily do roku 1960 svoji činnost. Kubešův mlýn je využíván jako penzion. Častým hostem zde býval malíř Alois Moravec, který rád v Pootaví maloval. Jeho díla najdeme v Národní galerii v Praze i v Alšově Jihočeské galerii na Hluboké nad Vltavou a západočeské galerii v Plzni.

Památky na území obce: Žižkův most – vedl přes Březový potok sloužil staré obchodní cestě. Jezdily tudy v minulosti formanské vozy. Po přeložení řečiště potoka stojí dnes na suchu. Je technickou památkou.

V obci žije v současnosti 305 obyvatel.

Z historie obce byly vybrány následující motivy pro umělecké řezbáře při 3. Dřevosochařském víkendu:

Vodní víla s perlorodkou (Edita Hrbková)

Vodník (Ladislav Skrbek)

Rýžovník zlata (Václav Křížek)

4. DŘEVOSOCHAŘSKÝ VÍKEND

STŘELSKÉ HOŠTICE

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1318. Původní název obce byl jen Hoštice, později byl upraven na Střelohoštice (německy Strahlhoschtitz) a od roku 1924 na Střelské Hoštice.

Obec leží v nadmořské výšce 415 m na březích řeky Otavy, která v historii významně ovlivnila život místních obyvatel. Za středověku i novověku vzkvétala na jejích vlnách voroplavba i lodní doprava. Uplatnění zde našlo plavecké řemeslo, lov ryb a perlorodek. Voroplavba zanikla v polovině 20. století, kdy ji nahradila železniční dráha.

Památky na území obce: klasicistní kostel sv. Martina s novogotickým interiérem, renesanční zámek ve vlastnictví obce, budova bývalého mlýna (dnes komerční využití).

Ve všech místních částech obce (Střelské Hoštice, Kozlov, Sedlo, Střelsko-hoštická Lhota) žije v současnosti 876 obyvatel.

Z historie obce byly vybrány následující motivy pro umělecké řezbáře při 4. Dřevosochařském víkendu:

Vodní víla s rybami (Edita Hrbková)

Vorař (Václav Křížek)

Vodník (Ladislav Skrbek)

Z posledního dřevosochařského víkendu si partneři odvezli plastiku vodníka, která jim bude realizaci společného projektu dlouhodobě připomínat.

WORKSHOPY

Všechny dřevosochařské víkendy byly provázeny workshopy, kde si mohli návštěvníci zkusit sami práci se dřevem. Největší zájem měly děti. Vyráběly se například dřevěné korále, ptačí krmítka, ptačí budky, malé hrábě, zkoušela se práce s řezbářskými pomůckami a truhlářským nářadím.

SEMINÁŘE

Hlavním tématem seminářů bylo „**dřevo v lidském životě**“.

Stromy a keře vtiskují krajině neopakovatelnou podobu. Jsou nedílnou součástí živé přírody, umožňují život i nám lidem. Díky značné listové ploše jsou stromy velmi výkonnými původci kyslíku. Jeden průměrně vzrostlý listnatý strom jej vyprodukuje za plného osvětlení denně zhruba 1000 litrů. Jeden hektar listnatého opadavého lesa v mírném pásmu uvolní za rok průměrně 10 tun kyslíku (jehličnatý les cca o třetinu méně). Stromy byly a jsou nepostradatelné, zasahují do nejrůznějších oblastí lidského života. Stromy přinášejí užitek i po skončení své životní pouti. Poskytují důležitou surovinu, dřevo – své vlastní tělo. V přírodě je využívají rostliny i zvířata (namátkou jmenujme čapí hnízdo, bobří hráz). Pro člověka je dřevo surovinou, která jej provází od úsvitu dějin. Dřevo spolu s kamenem, hlínou, rákosem či kostmi začali naši dávní předci využívat jako prvotní výrobní materiál. Dřevo nás s předchozími generacemi nepřímo spojuje, dodnes se necháváme inspirovat tradičním tvaroslovím starých předmětů a používáme dřevěné věci, jejichž tvůrci už mezi námi nejsou.

Irena Novotná

SEMINÁŘ SELSKÝ NÁBYTEK V ČESKORAKOUSKÉM PŘÍHRANIČÍ

Seminář proběhl v Hirschbachu i. M., tlumočila Dana Ployer.

Přednášející Johann Pammer a Karel Skalický představili selský malovaný nábytek ve svých regionech. Poukázali jak na stejné využití nábytku v selských domácnostech v obou partnerských územích, tak upozornili na rozdíly ve způsobu zpracování a na charakteristické znaky zdobnosti v regionu Mühlviertel a Prá-

cheňsko, které ukázali ve svých prezentacích. Na závěr se účastníci semináře měli možnost seznámit s originálním hirschbašským nábytkem při prohlídce Bauernmöbelmuseum Hirschbach, kde odborný výklad poskytl Johann Pammer. Krása hirschbašského nábytku vyvolala u všech českých účastníků obdiv a na návštěvu tohoto muzea budou ještě dlouho vzpomínat.

Rakouští partneři se zajímali o nábytek v našem regionu, proto prohlídku expozice selského nábytku v Městském muzeu ve Volyni připravil při zpáteční cestě partnerů ze semináře ve Střelských Hošticích ředitel muzea Karel Skalický.

Seminář byl zakončen vystoupením taneční skupiny ROZÁLIE ze Strakonice, které sklidilo velký úspěch.

Seminář DŘEVO, JEHO ZPRACOVÁNÍ A VÝZNAM V ŽIVOTĚ GENERACÍ

Seminář proběhl ve Střelských Hošticích, tlumočila Eva Hlouchová.

Přednášející Manfred Schauer a Irena Novotná představili dřevo jako materiál pro velké množství výrobků nezbytných v lidském životě i těch, které život lidí umělecky obohacují. Ve svých prezentacích ukázali fotografie dřevěných výrobků všeho možného druhu.

TÉMA „DŘEVO“ JE VELMI OBSÁHLÉ!

DŘEVO – rozmanitost vlastností a možností použití již po dobu tisíce let. Dnes známe cca. 60 000 druhů dřeva, ne všechny druhy jsou prozkoumány.

Dřevo provází člověka od kolébky až k márám, od kamenných seker s dřevěným topůrkem až po Hightech-produkty současnosti, např. dřevěné obroučky na brýle.

Dobry řemeslník využije ku prospěchu mnohé vlastnosti dřeva – mimo jiné tvrdost, nosnost, ohebnost, pevnost. Dřevo zůstává i v pokáceném stavu živé – „pracuje“ stále. Znovu a znovu nás nadchne svoji krásou, strukturou, barvami a tím, jak je na dotek příjemné.

Dřevo je příjemné, dobře voní, vyzářuje teplo, má vynikající stavebnětechnické vlastnosti, a kdo jednou dřevo řezal, hobloval nebo z něho vyřezával, ví o mnohých fasetách dřeva.

Dřevo se v průběhu let mění, povrch nábytku získá časem patinu, ukládá si do paměti „života“ svého majitele. Veliký stůl, který stojí v bytě, nese v sobě příběhy lidí – krásné i méně pěkné.

Manfred Schauer

Dřeva potřebovali naši předkové pro různé účely velké množství. Aby je mohli využít, bylo nutné nejprve stromy porazit, odvětvit a kmeny stáhnout do přístupnějších míst. Dřevařství přinášelo obživu řadě obyvatel zvláště v horských oblastech. Z lesů lidem pomáhali velké klády tahat koně, na lesních cestách i volská spřežení. Klády mohly být taženy po zemi nebo vezeny na povoze. V zimě

se dřevo z hor sváželo na těžkých dřevěných saních (šmejčkách). Důležitou roli hrály i skluzy a plavební kanály. Na vazištích u vodních toků stavěli voraři z kmenů vory, spojovali je do pramenů a poté se na svých plavidlech vydávali po proudu říčního toku. Ze Šumavy až do Prahy, někdy prý dokonce až do Hamburku. Byla to cesta dobrodružná a nebezpečná. Ale o kvalitní plavené dřevo byl velký zájem a voraři měli svou práci rádi. Ostatně historii voroplavby se věnuje i část expozice Muzea řeky Otavy a voroplavby zde ve Střelských Hošticích.

Irena Novotná

Na závěr si účastníci semináře prohlédli expozici Muzea řeky Otavy a voroplavby ve Střelských Hošticích, která se věnuje historii voroplavby.

Seminář byl zakončen vystoupením Mladé dudácké muziky ze Strakonic a pěveckého Babského sboru z Horního Poříčí. Lidové písně a zvuky dud byly pro rakouské účastníky semináře ukázkou lidové hudební kultury z Prácheňska. Jejich přijetí bylo k radosti vystupujících velice srdečné.

Zpracování: Česko-rakouský projektový tým

DOSLOV

Projekt Česko-rakouské setkávání s duší dřeva byl zakončen. Během celého jednoho roku proběhla velká řada aktivit. Jejich úspěšná realizace ve dvou partnerských regionech vyžadovala pružnou spolupráci a zapojení do organizace více lidí, než jen projektového týmu. Komunikace byla také náročná, protože jazykové bariéry stále ještě existují. Vzájemnou tolerancí a pochopením jsme to všichni zvládli. Poznali jsme navzájem řadu umělců, kteří umí svými rukama vytvářet ze dřeva nádherné věci, poznali jsme i ty, kteří umí kouzlo řemeslných tradic zdokumentovat a popsat. To všechno bude sloužit dalším generacím, aby nezapomněly na své kořeny a aby hledaly cestu z doby plastové zpět k přírodním materiálům.

Za projektový tým děkuji všem, kteří se na realizaci projektu aktivně podíleli, zvláště pak paní Daně Ployer a panu Johannu Pammerovi za jejich aktivitu během projektu a projevy přátelství. Děkuji také panu Manfredu Schauerovi za představení jeho přednášky ve Střelských Hošticích v českém jazyce, které prolomilo obavy z další komunikace. Děkuji za možnost setkání s významným hirschbašským umělcem Robertem Himmelbauerem, který nám věnoval čas a seznámil nás se svojí tvorbou.

Děkuji představitelům obcí Krty-Hradec, Kladruby, Horní Poříčí a Střelské Hoštice, jmenovitě Lence Samcové, Ing. Bohumilu Linhartovi, Petru Peškovi a Ing. Luboši Krupkovi, kteří pomáhali s organizací dřevosochařských víkendů.

Z projektu nám kromě reálných výstupů zůstává krásné přátelství a to chceme dále rozvíjet. Je jistě mnoho věcí, které bychom mohli navzájem poznávat, a věřím, že to uděláme.

Za projektový tým

Jiřina Karasová

Projektový tým:
Josef Plöchl
Jiřina Karasová
Miluše Tlapáková

Vydal v roce 2019 Svazek obcí středního Pootaví v rámci projektu Česko-rakouské setkávání s duší dřeva za podpory programu INTERREG V-A, Fond malých projektů Rakousko – Česká republika.

Náklad: 200 ks

Sazba a grafická úprava: Kolář & Kutálek

Tisk: Dragonpress s. r. o.

Foto: Ivana Řandová, fotoarchiv SOSF a Bauernmöbelmuseum Hirschbach